

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Скиба О.О., Депутат О.Ю.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Суми, Україна

***Анотація.** У статті висвітлено досвід організації навчального процесу з використанням технологій дистанційного навчання у закладах вищої освіти України (на прикладі досвіду Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка). Визначено основні форми дистанційного навчання та особливості контролю знань студентів в умовах дистанційного навчання.*

***Ключові слова:** дистанційне навчання, навчальний процес, моніторинг освітнього процесу, здобувачі вищої освіти, війна.*

Skyba O., Deputat O. FEATURES OF THE ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS OF HIGHER EDUCATION ACQUISITIONS IN THE CONDITIONS OF WAR

The article highlights the experience of organizing the educational process using distance learning technologies in higher education institutions of Ukraine (on the example of the experience of the Sumy State Pedagogical University). The main forms of distance learning and the features of monitoring students' knowledge in the conditions of distance learning are determined.

***Key words:** distance learning, educational process, monitoring of the educational process, higher education seekers, war.*

Технології дистанційної освіти за останні роки досить активно та успішно використовуються в системі освіти закладів вищої освіти. Ще з початком пандемії COVID-19 у світі та в Україні заклади вищої освіти були змушені перейти у формат онлайн-навчання. Саме напрацьований досвід з впровадження дистанційної форми навчання під час пандемії COVID-19 став вирішальним в умовах повномасштабної війни, коли очне навчання здобувачів освіти стало фактично неможливим, дистанційне навчання стало єдиною доступною формою в системі освіти [1], [2], [3].

Незважаючи на великі переваги технологій дистанційної освіти, існують і недоліки. Переважно це відсутність живого спілкування та соціальної взаємодії, низька мотивація здобувачів вищої освіти до самостійного опанування великої кількості матеріалу. Для вирішення великої кількості питань стосовно навчання в умовах військового стану, потрібно постійно удосконалювати ринок освітніх послуг із широким використанням сучасних цифрових технологій, підвищувати кваліфікацію науково-педагогічних працівників, тощо [1].

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка (далі – Університет) також використав отриманий досвід дистанційного навчання і вже через місяць після повномасштабного російського вторгнення освітній процес в Університеті було відновлено з використанням технологій дистанційного навчання.

З цією метою на сервері Університету було розгорнуте безкоштовне спеціалізоване програмне забезпечення Moodle (модульне об'єктно-орієнтовне навчальне середовище), що забезпечувало постійний (24/7) доступ до навчальних матеріалів. Платформа Moodle передбачає створення особистих кабінетів для всіх студентів і викладачів та дає можливість проектувати створювати та керувати інформаційно-навчальними ресурсами Університету.

Крім того, особисті електронні кабінети дозволяють всім учасникам навчального процесу використовувати функції електронного документообігу, обмінюватися інформацією та повідомленнями.

Moodle включає великий набір різноманітних ресурсів та елементів: файли, веб-сторінки, форуми, тести, завдання, глосарії, опитування, чати, лекції, книги, семінари, wiki, SCORM-об'єкти.

Адміністрування та супровід користувачів здійснює професорсько-викладацький склад та інші співробітники університету, які регулярно проходять навчання щодо розробки дистанційних курсів навчальних дисциплін та особливостей навчального процесу за дистанційною формою навчання. База навчальних дисциплін наповнюється новими курсами та оновлюється переважно на початку нового навчального семестру та удосконалюється впродовж навчального року.

Платформа Moodle передбачає організацію занять як в синхронній, так і асинхронній формі взаємодії викладач – студент.

Синхронна форма дистанційної освіти передбачає одночасну участь викладача і студента у навчальному процесі відповідно до розкладу занять. Зв'язок здійснюється за допомогою платформ Moodle та Zoom. У цій формі практично імітується звичайний навчальний процес, оскільки передається аудіо- та відеозображення від викладача до студента і від студента до викладача та здійснюється спілкування в режимі реального часу. Однак, під час оголошення повітряної тривоги навчальний процес за синхронною формою призупиняється. Усі учасники навчального процесу за можливості повинні перейти до укриття. Після сигналу «Відбій повітряної тривоги» викладач продовжує заняття, якщо цей «Відбій» припав на час проведен-

ня заняття, визначений розкладом занять. Якщо повітряна тривога тривала понад 2 год, то студенти в асинхронному режимі опановують визначену тему самостійно.

Асинхронна форма дистанційної освіти має місце, коли викладач і студент працюють у різний час – наприклад, перебуваючи у різних часових поясах тощо. Для зв'язку студента і викладача та передачі інформації використовують Moodle, e-mail, Viber, Telegram, Skype так як здійснення безпосереднього контакту викладача і студентів, у тому числі студентів-іноземців онлайн часто ускладнюється через різницю у часі між країнами, адже багато з них під час дистанційного навчання перебувають за межами України.

Завданням викладача у цій формі навчання є забезпечення всіма необхідними матеріалами для підготовки студента у зручний для нього час. Однак, викладач встановлює кінцевий термін складання усіх видів робіт.

Асинхронна взаємодія між викладачами та студентами набула широкого застосування під час масованих обстрілів та руйнувань критичної енергоструктури України, що призвело до тривалого відключення електроенергії і як наслідок відсутності зв'язку з мережею Інтернет. Однак робота Університету в умовах повного блекауту тривала відносно не довго, завдяки швидкому пошуку альтернативних джерел енергопостачання. Університет знайшов можливість перейти на електрогенератори, забезпечивши безперебійну роботу серверів Університету та доступ до мережі Інтернет, що сприяло поверненню до синхронної форми дистанційної освіти.

Крім того, Університет має 350 професійних ліцензій з розширеними можливостями від корпорації Zoom, що дає змогу викладачам створювати конференції до 1 тис. учасників з правом прямої трансляції на YouTube та безкоштовно використовувати усі освітні можливості платформи Zoom.

Окремим питанням є проведення контролю знань, умінь та навичок студентів. В умовах дистанційного навчання використовуються методи усного, письмового та тестового контролю знань. Тестовий контроль представлений окремим модулем на платформі Moodle. Виконання тестових завдань зменшує витрати часу викладача на перевірку знань студентів, оскільки система автоматично перевіряє тестові роботи, що допомагає підвищити об'єктивність оцінювання, шляхом зниження суб'єктивної оцінки викладача.

Моніторинг освітнього процесу, оперативне управління процесом навчання здобувачів вищої освіти, підвищення їх мотивації здійснюється за допомогою електронного журналу.

Електронний журнал є складовою системи автоматизації управління Університетом у сфері організації освітнього процесу та являє собою сучасну і удосконалену форму обліку навчальної діяльності здобувачів вищої освіти. Електронний журнал є автоматизованою системою обліку відвідування студентами навчальних занять, результатів навчання, їх академічної успішності. Система забезпечує збір відповідної інформації, аналітичну обробку, результати якої можуть використовуватися як основа для прийняття управлінських рішень, спрямованих на покращення якості освіти. Також система передбачає генерацію паперових форм для забезпечення звітності.

Студенти, через особисті кабінети мають можливість відслідковувати результати навчання протягом семестру, переглянути свої оцінки з усіх навчальних дисциплін, проаналізувати звіти про власну успішність впродовж заданого проміжку часу (тиждень, місяць, семестр), одержати інформацію про академічну заборгованість (якщо така є).

Кожен студент та викладач у своєму смартфоні має змогу використовувати офіційні мобільні додатки, такі як «Moodle» та «Розклад занять».

Висновки. Досвід застосування технологій дистанційної освіти свідчить, що ці технології мають важливе значення для організації освітнього процесу в кризових умовах, таких як пандемія та війна.

Вони надають можливість доступу до необмеженої кількості інформаційних ресурсів у будь-який час і в будь-якому місці; відкривають широкий простір для отримання та поширення знань без жодних обмежень часу, простору і відстані. Забезпечують студентів електронними навчальними ресурсами, завданнями для самостійного опрацювання, тощо.

Список використаних джерел

1. Kuchyn, Y. L., & Lyamar, L. V. (2022). Basic principles of the organization of distance education of doctors. *Medical education*, (1), 30-37.
2. Lyamar, L., & Storozhuk, K. (2021). Peculiarities of Distance Medical Learning during the Covid 2019 Lockdown: Practical Experience of Teaching Medical English. *Wiadomosci Lekarskie*, 74(8), 1964-1969.
3. Rodinova, N., Chervoniy, M., & Diorditsa, I. (2022). Peculiarities of distance education of students under martial law. *Perspectives and innovations of science*, 4 (9).